

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1978/48

Karar Sayısı:1978/40

Karar Günü:13/6/1978

Resmi Gazete tarih/sayı:23.1.1979/16528

İtiraz yoluna başvuran : İş davalarına bakmakla görevli Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesi.

İtirazın Konusu : 17/7/1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 1912 sayılı Kanunla değişik 78. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Ve verilecek ödeneklerin", aynı Kanunun 96. maddesinin birinci fıkrasında yeralan "günlük kazanç üst sınırının bir yıllık tutarı üzerinden hesaplanacak aylığın yıllık tutarından fazla" yolundaki hükümlerin ve 17/7/1964 günlü, 506 sayılı Kanuna 1186 sayılı Kanunla eklenen geçici 1. maddenin dördüncü fıkrasındaki (a) bendinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

I. OLAY :

Değişik işyerlerinde sigortalı işçi olarak çalışan ve emeklilik hakkını kazanmış bulunan davacı, emekliliği konusunda yazılı bir istekte bulunmadan önce, 26/4/1977 günlü dilekçe ile Sosyal Sigortalar Kurumu Kırklareli Şubesine başvurarak, yaşlılık aylığının nasıl hesap edileceğini sormuştur. Sosyal Sigortalar Kurumu Edirne Şubesi, 13/7/1977 günlü yazı ile soruyu yanıtlamıştır. Bunun üzerine davacı, Kurumun karşılığında bildirilen yöntem ile kendisine yaşlılık aylığı bağlanması halinde, hakkı olan miktardan noksan para almış olacağını öne sürerek, Kurum ile arasında ortaya çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için 26/5/1977 günlü dilekçe ile Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğüne izafeten Kurumun Kırklareli Şubesi Müdürlüğü aleyhine dava açmıştır.

Davalı Kurum, 26/6/1977 günlü cevap dilekçesinde, Sosyal Sigortalar Kurumunun tüzel kişiliği olduğunu, ikametgâhının Ankara'da bulunduğunu, bu nedenle Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesinin davaya bakmaya yetkili olmadığını, bundan başka Kurumun Şubelerinin tüzel kişilikleri olmadığından Kırklareli Şubesi Müdürlüğü aleyhine husumet tevcih edilemeyeceği gibi davacının bu davayı açmakta hukukî yararı olmadığını, zira davacının henüz Kuruma başvurarak emeklilik isteminde bulunmadığını ileri sürmüş, davanın reddini istemiştir.

Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesi husumet ve yetki itirazlarının reddine karar vermiştir.

Davacı, duruşma sırasında vermiş olduğu 21/2/1978 ve 29/3/1978 günlü dilekçelerle; 506 sayılı Kanunun 78. ve 96. maddelerinin, 61. maddeye göre hesaplanacak yaşlılık aylığına birtakım sınırlamalar getirmek suretiyle 61. maddenin birinci fıkrasının uygulanmasını ortadan kaldırdığını ve böylece bir işyerine bağlı olarak çalışan sigortalılarla, birden fazla işverene bağlı olarak çalışan sigortalılar arasında, ikinciler aleyhine ayırım yapılmasına yol açıldığını ileri sürerek değişik 78. maddenin birinci fıkrasındaki "Ve verilecek ödeneklerin" deyimiyile, 96. maddenin birinci fıkrasındaki "günlük kazanç üst sınırının bir yıllık tutarı üzerinden hesaplanacak aylığın yıllık tutarından fazla" deyiminin ve 506 sayılı Yasaya 1186 sayılı Yasa ile eklenen geçici birinci maddenin (a) bendinin iptaline karar verilmek üzere dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesini istemiştir.

Davalı Kurum, Anayasa'ya aykırılık savının yerinde olmadığını savunmuştur.

III. METİNLER :

Esas Sayısı:1978/48
Karar Sayısı:1978/40

1- İtiraz konusu Yasa Kuralları :

17/7/1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 1912 sayılı Yasa ile değişik 78. ve 96. maddelerinin birinci fıkraları ile aynı Kanuna 1186 sayılı Kanunla eklenen geçici 1. maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi şöyledir:

"Madde 78/1- Bu kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazançların üst sınırı 200 lira, alt sınırı da iş Kanunu gereğince tespit edilen en düşük asgarî ücrettir. Üst sınır, sigortalıların genel ücret seviyesi ve ülkenin genel ekonomik durumu gözönünde tutularak Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca gerekirse, iki yılda bir arttırılabilir."

"Madde 96/1- Bu kanuna göre Malûllük ve Yaşlılık Sigortasından bağlanacak aylıklar ile ölüm sigortalarından hak sahibi kimselere bağlanacak aylıkların hesabına esas tutulan aylığın yıllık tutarı 12.000 liradan aşağı olmamak kaydı ile 78 inci madde uyarınca saptanacak günlük kazanç alt sınırının 360 katından daha az, günlük kazanç üst sınırının bir yıllık tutarı üzerinden hesaplanacak aylığın yıllık tutarından fazla olamaz."

"Geçici 1. madde 4- a) Yeniden tespit edilecek ve bundan böyle bağlanacak aylık tutarı bu kanunun 96 ncı maddesine göre hesaplanan azamî aylık tutarını aşamaz."

2- İlgili Yasa Kuralları :

A) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrası ile 17. maddesi şöyledir :

"Madde 9/1- Her dava, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça açıldığı tarihte dâvâlinin Türk Kanunu Medenisi gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde görülür. Davalının ikametgâhı belli değilse, davaya Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır."

"Madde 17- Hakiki veya hükmi bir şahsın muhtelif mahallerde şubeleri bulunduğu takdirde o şubenin muamelesinden dolayı, iflâs davacı müstesna olmak üzere, o şubenin bulunduğu mahalde dahi dava ikame olunabilir. Şirket ve cemiyetlerin ve tesislerin kendi işlerine müteallik olmak üzere âzası aleyhine ve azanın bu sıfatla yek diğeri aleyhlerine ikame edecekleri dâva bu şirket, cemiyet veya tesisin ikametgâhı addolunan mahal mahkemesinde bakılır."

B) 30/1/1950 günlü, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 5 maddesi şöyledir :

"Madde 5- İş Mahkemelerinde açılacak her dava, açıldığı tarihte dava olunanın Türk Medenî Kanunu gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde bakılabileceği gibi, işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede de bakılabilir. Bunlara aykırı sözleşme muteber sayılmaz." "

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında, Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesinin davaya bakmaya yetkili olup olmadığı sorunu üzerinde durulmuştur :

Anayasa'nın değişik 151. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddelerine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme o davada uygulanacak yasa hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya böyle bir savın ciddî olduğu kanısına varırsa, iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Bu nedenle bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi, elinde

Esas Sayısı:1978/48
Karar Sayısı:1978/40

bakılmakta olan bir davanın bulunması ve iptali istenen yasa hükümlerinin o davada uygulanma durumunda olması koşullarının gerçekleşmesine bağlıdır.

Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesinin elindeki davanın konusu özetle şöyledir :

Sigortalı işçi olarak muhtelif işyerlerinde çalışmakta olan davacı, emekli olması halinde kendisine bağlanacak yaşlılık aylığının neye göre hesap edileceğini Sosyal Sigortalar Kurumu Kırklareli Şubesinden sormuştur. Verilen karşılığı doyurucu bulmadığından Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesinde Kurum aleyhine dava açarak aralarındaki anlaşmazlığın giderilmesini ve yaşlılık aylığının mahkemece hesaplanmasını istemiştir.

Davalı Kurum, Mahkemenin yetkili olmadığını, çünkü Sosyal Sigortalar Kurumunun ikametgâhının Ankara'da bulunduğunu öne sürmüştür.

Mahkeme, davacının işyerinin Babaeski'de olduğunu, bu nedenle davanın 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 5. maddesine uygun olarak Babaeski de açıldığını belirterek yetki itirazının reddine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi Anayasaya uygunluk denetiminde mahkemenin bu kararıyla bağlı değildir. Çünkü Anayasa Mahkemesi bu konuda inceleme yaparken Mahkemenin görev ve yetkisini belirlemiş olmamakta, yerine getirdiği işlev, itiraz yolu ile başvurunun ön koşullarının varlığını saptamaktan ibaret kalmaktadır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununu yetki ile ilgili genel ilkesini koyan 9. maddesi, her davanın davalının ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde açılmasını buyurmaktadır. Davalı yetki itirazında bulunmuş olmasına göre, Kurumun Babaeski'de ikametgâhının olmaması nedeniyle Babaeski Mahkemesinin davaya bakamayacağı açıktır. Bunun gibi davalı Kurumun Babaeski'de şubesi bulunmadığından, aynı Kanunun 17. maddesine göre de Babaeski mahkemesi davaya bakmaya yetkili değildir. Mahkemece yetki itirazının reddine dayanak yapılan 5521 sayılı Yasanın 5. maddesine gelince : bu maddede "İş Mahkemelerinde açılacak her dava, açıldığı tarihte dava olunanın Türk Medenî Kanunu gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde bakılabileceği gibi, işçinin işini yaptığı için yetkili mahkemece de bakılabilir..." denilmektedir. İşçi yararına konulmuş bulunan bu kural gerçi işçi ile işveren arasındaki uyuşmazlıklarla ilgilidir. Bununla birlikte 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 134. maddesinde "Bu Kanunun uygulanmasından doğan , uzlaşmazlıklar, yetkili İş Mahkemelerinde veya bu davalara bakmakla görevli mahkemelerde görülür." kuralı öngörülmüştür. 5521 sayılı Yasanın 5. maddesinde işçilerin yararına düzenlenmiş bulunan "işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemece de bakılabilir" hükmünde yer alan, "mahkeme" nin, Sosyal Sigortalar Kurumunun şubelerinin bulunduğu yerdeki mahkeme olarak anlaşılması gerekir. Oysa Babaeski'de Davalı Sosyal Sigortalar Kurumunun şubesi yoktur. Davalı Kurumun ikametgâhının Ankara'da olması ve Babaeski'de de şubesinin bulunmaması nedeniyle mahkeme, bu davaya bakmakla yetkili değildir.

Yukarıdaki açıklamalar sonucunda, mahkemenin itiraz konusu Yasa kurallarının iptali için Anayasa Mahkemesine Başvurmaya yetkili olmadığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır, itirazın, başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekmektedir.

V. SONUÇ :

İtiraz yoluna başvuran Babaeski Asliye Hukuk Mahkemesi davaya bakmaya yetkili olmadığından itirazın, mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine,

13/6/1978 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Esas Sayısı:1978/48
Karar Sayısı:1978/40

Başkan
Kâni Vrana

Başkanvekili
Şevket Müftügil

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Şekip Çopuroğlu

Üye
Fahrettin Uluç

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Erdoğan

Üye
Hasan Gürsel

Üye
Osman Tokcan

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Necdet Darıcıoğlu